

УДК 27-788(32)03/04"

271.21(560)03/04"

DOI: 10.46793/sabornost25.085M

ORCID ID: 0009-0005-8680-1603

Прегледни рад

Климент Милинков*

Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Београд
Институт за систематско богословље
(докторанд)

**Египатско монаштво и Црква Константинопоља
— њихов међусобни однос током IV и V века**

Abstract: Египатско монаштво, које је своје корене пустило у пустињама Египта у III веку, одиграло је пресудну улогу у обликовању раног хришћанства. Монаси су својим аскетским начином живота и дубоким теолошким размишљањима утицали на развој хришћанске мисли и праксе. У IV и V веку, са успоном Цариграда као новог центра хришћанског света, односи између египатских монаха и Цркве у Цариграду постали су сложенији и динамичнији. Циљ овог рада је да се истражи природа и динамика односа између египатског монаштва и Цркве у Цариграду у IV и V веку. Посебна пажња биће посвећена утицају египатских монаха на теолошке расправе и црквену политику у Цариграду, као и њиховом учешћу у различитим црквеним сукобима. Очекује се да ће анализа показати да су египатски монаси имали значајан утицај на развој хришћанске мисли у Цариграду. Њихово наглашавање унутрашњег живота, аскезе и контемплативне молитве обогатило је духовни живот Цркве. Међутим, односи између египатских монаха и Цркве у Цариграду нису увек били без напетости. Различита тумачења теолошких питања и сукоби око црквене дисциплине довели су до бројних несугласица. Египатско монаштво и Црква у Цариграду били су два кључна стуба раног хришћанства. Њихов однос био је сложен и динамичан, обележен сарадњом, али и сукобима. Истраживање овог односа омогућава нам боље разумевање развоја хришћанске мисли и институција током IV и V века.

Key words: египатско монаштво, Цариград, Црква, теолошке расправе, црквена политика.

Увод

Александрија и Константинопољ били су изузетно важни центри хришћанства током раног периода ове религије. Године 330. цар Константин је одабрао древни Византион као локацију за нову престоницу, која је по њему добила име. Константинопољ је врло брзо постао значајан

* zivicamilinkov@gmail.com

политички, економски, културни и религијски центар Римског царства. Хришћански епископи Константинопоља су се постарали да престоница стекне значајну улогу у развоју православног хришћанства. Константинопољ је био средиште бројних теолошких расправа, али и сукоба, који ће имати велики утицај на историју хришћанства, града и читавог региона. На II Васељенском сабору, одржаном 381. године у Цариграду, седиште епископа Константинопоља је уздигнуто на ниво патријаршије, чиме је стекло другу најважнију позицију у хришћанској Цркви, одмах иза Рима. Свети Григорије Назијанзин, који је био патријарх константинопољски, у једном свом писму је написао: „Константинопољ је постао нови Рим, не само по свом политичком значају, већ и као центар наше вере. Нека наша вера буде утемељена у овом светом граду.”

Александар Велики је основао Александрију 331. године пре Христа, на обали Средоземног мора у Египту, са намером да град постане центар трговине, културе, науке, образовања и религије. У Александрији је основана једна од првих патријаршија, град је постао средиште хришћанске теологије и учења, као и место теолошких расправа које су имале значајан утицај на рано хришћанство. Чувена александријска библиотека привлачила је људе из свих крајева света, а Александрија је постала место сусрета и мешања различитих култура и религија. Александријска теолошка школа, са Оригеном¹ као једним од најважнијих теолога тог времена, постала је веома значајан центар хришћанске мисли и теологије. Ова школа је била позната по алегоријском тумачењу Библије и настојању да помири хришћанство са грчком филозофијом.

Монаштво² се појавило у Египту у III веку, а свој врхунац достигло је у IV и V веку. Египатски манастири, посебно они у Скиту и Нитрији, постали су надалеко познати по свом духовном животу и строгој аскези. Монаси су имали кључну улогу у развоју хришћанског монаштва уопште, а њихово духовно искуство било је веома цењено у целом хришћанском свету. Египатско монаштво је било изузетно важан фактор у односима између Александрије и Константинопоља, и одиграло је значајну улогу у обликовању и одбрани одређених теолошких учења која су се појавила у овим центрима, али и широм православног хришћанског света.³

Однос египатског монаштва и Александрије са Константинопољем током IV века

Тријадолошки спорови су обележили читав IV век и имали су значајан утицај на обликовање односа између Александрије и Константинопоља.

¹ Коларић, 2004.

² Флоровски, 2009.

³ Поповић, 2016.

Радило се о теолошким расправама о природи Свете Тројице, са посебним нагласком на однос између Бога Оца, Бога Сина и Бога Духа Светога⁴. Последица свих тих сукоба и расправа било је појављивање различитих теолошких концепата који су одредили ток хришћанске мисли и хришћанског живота, како на Истоку, тако и на Западу. Египатско монаштво је у IV веку, а посебно заједнице у Скиту и Нитрији, захваљујући својој јединственој духовној организацији, постало најважнији центар духовног живота и аскезе на Истоку, и као такво имало је изузетан утицај на александријску катедру, на којој се налазио Атанасије Велики, ученик Антонија Великог. Они нису одступали од Светог Предања и Светог Писма, без обзира на то какви су утицаји долазили из Александрије и Константинопоља, и зато је њихов став по многим питањима увек био другачији од онога што се причало и радило у великим центрима, а самим тим и врло често узрок неспоразума, а врло често и сукоба⁵. Односи у том троуглу — египатска пустиња, Александрија и Константинопољ — обележиће читав, веома дуган IV век. На следећим страницама покушаћемо да те односе осветлимо и сагледамо из више углова, идући хронолошки кроз цео век.

Период пре I Васељенског сабора био је обележен честим теолошким и политичким сукобима. Главни сукоб био је спор око Христове природе, који је кулминирао у Аријевој јереси⁶. Александрија, као један од најважнијих хришћанских центара у античком свету, била је позната по својој катехетској школи, која је изнедрила многе важне теологе, као што су Климент Александријски и Ориген, и чији су епископи често устајали против погрешних учења која су сматрали опасним за православну веру. Са друге стране, Константинопољ у раном IV веку није имао исти значај као Александрија, а утицај његових епископа такође није имао исту тежину у црквеним питањима као епископи Рима, Александрије или Антиохије.

Аријево учење изазвало је велико незадовољство код александријског епископа Александра⁷, а касније и код његовог наследника Атанасија Великог. Ова јерес била је главни повод за сукоб између Александрије и Константинопоља. Тај период обележиле су веома сложене политичке интриге и теолошки спорови⁸. Након што је изопштен из Цркве, Арије је пронашао неке утицајне епископе у Константинопољу. Политичка ситуација у царству такође је била веома важна у тренутку када су сукоби и расправе почели да се шире. „Константин је желео да осигура јединство Цркве и Царства и због тога је интервенисао у верским споровима”, пише

⁴ Luijheid, 1976.

⁵ Kannengiesser, 1990.

⁶ Williams, 1987.

⁷ Kannengiesser, 1990.

⁸ Behr, 2004.

Јевсевије Кесаријски⁹. Египатско монаштво и његови предводници нису посећивали Константинопољ, али је њихов утицај, преко Атанасија Великог и других, стизао до престонице. Цар Константин је изузетно поштовао и уважавао Антонија, а у прилог томе говори и чињеница да му је цар писао писма тражећи његове молитве и савете о томе како да на најбољи начин управља царством. Године 325. цар је, заједно са епископима, сазвао I Васељенски сабор, на којем је Арије осуђен и протеран¹⁰.

Током IV века, Египатска Црква, предвођена својим епископима и монашством, одржавала је значајне везе са Црквом у Константинопољу, посебно у вези са теолошким расправама и борбом против погрешних учења која су се често појављивала у великим центрима. Свети Атанасије Александријски¹¹ водио је борбу против аријанизма током већег дела свог живота и врло често је био осуђиван и протериван са своје катедре и из свог града. Никада није одступао од православног вероисповедања и није дозвољавао никоме да погрешно тумачи истине Цркве. Улазио је у сукоб без обзира ко је био са друге стране, био то обичан човек, свештеник, епископ или чак и сам цар. Његова одлучност га је одвела у неколико прогонстава. То се догодило и у време када је Јевсевије Никомидијски, аријевски епископ, покушао да прогура „аријевску теологију”, ослањајући се на значајан утицај и добре везе у Константинопољу¹². Кључна личност која му се супротставила био је Свети Атанасије. У тим својим борбама за истину вере, он је често тражио подршку међу монасима и епископима који су били правоверни, укључујући и оне у Константинопољу. То је било посебно важно у периоду када су Цркву у Константинопољу контролисали аријанци.

И пре Атанасија Великог, александријски патријарх Александар је био одлучан у борби против Арија¹³. После осуде и протеривања, утицај тог погрешног учења проширио се на многе градове, укључујући и сам Цариград. У кључном тренутку, када су Аријеве присталице покушале да преузму контролу над Цариградом, Александар из Александрије је успоставио сарадњу са Александром Цариградским како би се супротставио аријанској јереси. Било је таквих примера јединства и солидарности међу црквеним вођама Истока када је Цркви претила опасност од јеретичких учења.

Када је Атанасије био протеран четврти пут (између 362. и 363. године), његове присталице и следбеници наставили су борбу против аријанаца у Цариграду, иако је Атанасије био у Александрији. Група египатских монаха, верних Атанасију, стигла је у Цариград како би се супротставила аријанској доминацији. Њихово појављивање у престоници имало је велики

⁹ Јевсевије Памфил, 2003.

¹⁰ Čairović, 2017.

¹¹ Поповић, 1972.

¹² Luibheid, 1976.

¹³ Kannengiesser, 1990.

одјек међу православним верницима, укључујући и Григорија Назијанзина, који ће касније постати кључна фигура на II Васељенском сабору. Египатски монаси су деловали као чувари православља у Цариграду током тих тешких периода, када је Црква морала да се бори¹⁴.

II Васељенски сабор одржан је 381. године у престоници, Цариграду. На њему су Свети оци осудили јереси Аполинарија и Македонија¹⁵ и коначно утврдили вероисповедну формулацију православне Цркве, која се у неизмењеном облику и данас изговара. Египатска Црква, предвођена својим патријархом Тимотејем I, имала је значајну улогу на овом сабору. Иако патријарх формално није био присутан на сабору, његове посланице и теолошка учења, подржани од стране египатских монаха, имали су директан утицај на одлуке донете на сабору, посебно на оне које се тичу учења о Духу Светом. Сви ови примери показују да су египатски монаси и епископи имали веома важну улогу у тријадолошким споровима који су потресали Цркву током целог IV века. Монаси Египта имаће још интензивније активности са Цариградом у V веку, када се појављују христолошке јереси.

Однос египатског монаштва и Александрије са Константинопољем током V века

После тријадолошких спорова који су обележили IV век, пре свих аријанства и духоборства, Црква се суочава са христолошким споровима. Проблеме су изазвали цариградски патријарх Несторије¹⁶ и епископ Диоскор Александријски, дакле први људи две значајне катедре са Истока, објављујући своје учење о Христовим природама, божанској и људској, и уносећи велику пометњу¹⁷ у Цркву која се опорављала од тријадолошких потреса у IV веку. Један од источних епископа, Аполинарије¹⁸, који се истакао у борби са тријадолошким јересима, направио је велику грешку и увео Цркву у период у коме ће се борбе одвијати на христолошком плану. Аполинарије пренаглашава божанску природу Господа Христа, а антиохијски богослови (Диодор Тарсијски, Теодор Мопсуестијски, Теодорит Кирски...), критикујући Аполинарија, одлазе у другу крајност и пренаглашавају Христову људску природу. Из учења наведених антиохијских богослова проистекла је Несторијева јерес¹⁹. На то веома погрешно и опасно учење које се ширило из Цариграда, а било подржано од комплетног

¹⁴ Јевсевије Памфил, 2003.

¹⁵ Rubenstein, 1999.

¹⁶ Тудин, 2022.

¹⁷ Болотов, 2024.

¹⁸ Поповић, 2019.

¹⁹ Bethune-Baker, 1908; Bevan, 2007.

антиохијског клира, реаговао је Свети Кирил Александријски. Писао је писма Несторију и подсећао га на учење православне Цркве о оваплоћењу. Несторијев одговор је био кратак и презрив.

У читав сукоб били су укључени и египатски монаси. Њихов утицај на Кирила Александријског био је важан и помогао је при обликовању и формулисању његовог теолошког одговора на Несторијево погрешно учење. Духовни живот и строга аскетска традиција помогли су да се теолошка расправа одвија у православном смеру. Монаси су много допринели развоју Кирилове теологије, а њихов став према било каквом облику христолошких подела био је у складу са Кириловим учењем. Уочи сабора, Кирил је добио снажну подршку од важних монаха и манастира²⁰, што је помогло да се мобилише широк фронт у борби за православно догматско учење. Монаси су подржали Кирилову одлучну стратегију против несторијанизма. Свети Јован Златоусти у својим писмима на једном месту каже: „Египатски монаси били су ослонац и инспирација Кирилу у његовој борби против несторијанизма. Њихова строгост у аскези и чистота учења о Христу помогла је у очувању православне вере.”

Монаштво, као нова црквена снага, било је мобилисано и веома брзо је напредовало, и од тог доба је заузело битно место у општецрквеним споровима. У Цариграду је у то време био на великом гласу монах Далматије. Код виле Под храстом министар Руфин населио је египатске монахе, које је предводио познати монах Амоније. Из Фригије је у Халкидон дошао монах Ипатије, који је пред отварање сабора у Ефесу објавио да је Несторије јеретик. И Далматије, као „патријарх” свих цариградских монаха, био је против Несторија, а када је чуо да се на сабору догађа нешто непријатно, после 46 година своје монашке усамљености, излази из манастира и демонстративно одлази код императора. Забележено је да је настала права сензација јер су сви монаси из свих манастира изашли и формирали огромну колону која се кретала ка царској палати. Теодосије II је примио делегацију отмено и срдечно и обећао да ће учинити све како би се смириле црквене буре.²¹

Сукоб Кирила и Несторија, посматрано шире, сукоб александријске и цариградске катедре, решен је на III Васељенском сабору у Ефесу 431. године²², када је Несторије осуђен и анатемисан као јеретик. Међутим, нису сви епископи у Египту одобрили Кирилове активности и исход Ефеског сабора.²³

²⁰ Карташов, 1995.

²¹ Карташов, 1995.

²² Menze, 2023.

²³ Карташов, 1995.

Две године након III Васељенског сабора, 433. године, постигнуто је примирје јер је усаглашено исповедање вере, што је у суштини био Орос III Васељенског сабора, чиме је историјски скандал био окончан²⁴. „Мир, мир! А мира нема!” Ове речи пророка Јеремије могу се применити на године које су уследиле након „мировног споразума” између Јована и Кирила²⁵.

Криза након сабора у Ефесу се још није ни стишала, а у источној христологији се појавио нови проблем, јерес монофизитизма²⁶. Све је почело од архимандрита Евтихија и његовог учења, које је било у потпуној супротности са Несторијевим „антрополошким максимализмом”. На сабору у Цариграду, којим је председавао Флавијан, 448. године, ово учење је проглашено за јерес. Следеће године, Диоскор Александријски је узвикивао: „Не постоји само један Несторије, већ их има много.” Сабор одржан 449. године остао је у историји упамћен као „разбојнички” због начина на који је протекао и како је окончан. Тада је на сцену ступио епископ Диоскор Александријски, познат по својој амбициозности и гордости²⁷.

IV Васељенски сабор, одржан 451. године у Халкидону, осудио је Диоскора и Евтихија²⁸, поништивши истовремено одлуке „разбојничког сабора”. Веровање које је формулисао Флавијан Цариградски, као и Томос папе Лава²⁹, помогли су православним епископима да саставе Халкидонски орос³⁰, који је постао темељ православне теологије.

Период после IV Васељенског сабора

Већина епископа није подржавала ни антрополошки максимализам екстремног антиохијског богословља, ни антрополошки минимализам александријског богословља. Православни су знали да Христ Богочовек има две природе и да је Он сличан нама у свему, осим у греху. Упркос томе, несторијанци и монофизити искористили су те разлике у тумачењима како би се одвојили од Византијског царства.

Народи под римском влашћу нису имали симпатије према Римљанима, нити према њиховим кандидатима за бискупске столице, и често, предвођени монасима, улазили су у отворене сукобе са војском. Несторијанци и монофизити су стекли популарност међу овим народима и били су честа опозиција црквеним властима у Цариграду, као и самом државном систему.

²⁴ Карташов, 1995.

²⁵ Карташов, 1995.

²⁶ Ђаковац, 2006.

²⁷ Карташов, 1995.

²⁸ Bevan, 2008.

²⁹ Cohen, 2022.

³⁰ Поповић, 2019.

Халкидонски сабор не само да није решио постојеће проблеме, већ је створио и нове. Спор између монофизита и православних није био искључиво теолошке природе; у његовој основи лежала је тежња александријске Цркве да заузме друго место у црквеној хијерархији, одмах иза Рима, и стога је Халкидонски сабор био оспораван. Монофизити су уживали подршку међу коптским становништвом, као и у бројном и веома утицајном монаштву³¹.

Стање у Египту било је најтеже. Александријска катедра била је управљена након осуде и прогона Диоскора. Цар је на место епископа поставио Протерија, који није имао подршку ни народа ни египатског монаштва. После цареве смрти, побуњеници су убили епископа Протерија и на александријску катедру довели Тимотеја Елура, који је био монофизит и чије је понашање довело до оружане побуне против царске власти.

Цареви су у овим христолошким споровима првенствено били усредсређени на очување мира у царству и јединства, како на државном, тако и на верском плану. На чело цариградске катедре по правилу су долазили епископи којима је Халкидон био кључан, јер је христологија дефинисана на њему постала обавезна за све хришћане у царству. Њихова забринутост за политичко и верско јединство била је оправдана, с обзиром на то да су две цркве, једна царска, а друга народна, имале веома негативне последице.³²

С временом је постало јасно да једино цареви могу успоставити мир између два супротстављена табора — халкидонског и монофизитског. Кључно теолошко питање била је халкидонска формулација христологије, и управо ту је требало пронаћи компромис. Тридесет година након Халкидона, 482. године, цар Зенон је то и покушао. Послао је писмо у Александрију, познато као Енотикон. У њему је цар признао прва три Васељенска сабора, осудио Евтихија, али је вешто избегао спомињање христолошких термина Халкидона. Иако је дошло до привременог помирења, александријски епископ Петар наишао је на отпор строго монофизитских монаха, којих је било много у Египту.

Стварност је била таква да је постојао дубоки сукоб који је поделио друштво и ослабио власт. У наредним црквеним споровима, власт више није настојала да силом наметне коначно решење христолошког питања. Ни једна страна, ни халкидонци, ни њихови противници, нису се осећали унутрашње јединственима. Деценије расправа довеле су до тога да су било каква конкретна тумачења формула сведена на мишљење појединих

³¹ Острогорски, 1998.

³² Болотов, 2024.

скупина. Тако је православна Црква ушла у догматски најхаотичнији период своје историје — VI век.³³

Везе између египатских монаха и Цркве у Цариграду биле су замршене. Упркос географској раздвојености, њихова теолошка гледишта и политички утицаји били су међусобно повезани, што је често доводило до сукоба, али и сарадње. Анализа ових односа показује колико је монашки покрет у Египту био дубоко уплетен у шире црквене и политичке прилике тог доба.

Закључак

Однос између египатског монаштва и Цркве у Цариграду у IV и V веку представља сложен сплет теолошких, политичких и друштвених фактора који су дубоко обликовали ранохришћанску цивилизацију. Египатски монаси, као пионири аскетског живота и дубоких теолошких промишљања, имали су неспорни утицај на развој хришћанске мисли и праксе. Њихово наглашавање унутрашњег живота, молитве и аскезе обогатило је духовни живот Цркве и инспирисало многе вернике да се посвете контемплативном и активном животу.

Међутим, суживот између монаштва и Цркве није био без изазова. Различита тумачења христолошких питања, као што је природа Христове божанске и људске природе, довела су до жустрих расправа и сукоба који су потресали Цркву. Египатски монаси, често вођени својим дубоким уверењима, заузимали су чврсте ставове у овим теолошким споровима, што је понекад доводило до њихове супротстављености са царским властима и црквеном хијерархијом. Несторијанска и монофизитска контроверза су само неки од примера како су теолошке разлике могле поделити Цркву и довести до шизме.

Поред теолошких разлика, политички интереси су такође имали значајан утицај на односе између египатског монаштва и Цркве у Цариграду. Монаси су често били укључени у политичке борбе и интриге, а њихови манастири су понекад постајали уточишта за политичке противнике. Оваква ситуација је додатно компликовала односе између монаштва и царства, јер су монаси често били перципирани као потенцијална претња царском ауторитету.

У контексту ранохришћанске Цркве, египатски монаси су играли кључну улогу у очувању и ширењу хришћанске културе и писмености. Многи од њих су били образовани људи који су преписивали и коментарисали Свето писмо, развијали теолошке трактате и стварали богату духовну литературу. На тај начин, они су допринели очувању хришћанске баштине и преношењу верских знања будућим генерацијама.

³³ Лурје, 2010.

Утицај египатског монаштва се протезао далеко изван граница Египта. Египатски монаси су оснивали манастире у различитим деловима Римског царства, а њихови ученици су ширили монашки начин живота. Тако су египатски монаси имали значајан утицај на развој монашких заједница у Сирији, Палестини, Италији и другим регионима.

У закључку, веза између египатског монаштва и Цркве у Цариграду у IV и V веку представља сложен сплет фактора који су дубоко обликовали рано хришћанску цивилизацију. Иако су монаси имали значајан утицај на духовни живот Цркве, њихови односи са црквеним властима и царском управом били су често напети и конфликтни. Истраживање овог периода нам помаже да боље разумемо како су се теолошке, политичке и друштвене силе преплитале у обликовању ранохришћанске Цркве, те како је монашки покрет оставио неизбрисив траг на историју хришћанства.

Литература

- Bevan, G. A. (2007). The Last Days of Nestorius in the Syriac Sources. *Journal of the Canadian Society for Syriac Studies*, 7, 39–54. <https://doi.org/10.31826/jcsss-2009-070105>.
- Bevan, G. A., and Gray, P. T. R. (2008). The Trial of Eutyches: A New Interpretation. *Byzantinische Zeitschrift*, 101 (2), 617–657. <https://doi.org/10.1515/BYZS.2008.016>.
- Behr, J. (2004). *The Nicene Faith*. Formation of Christian Theology, Vol. 2. Crestwood, NY: Saint Vladimir's Seminary Press.
- Bethune-Baker, J. F. (1908). *Nestorius and His Teaching: A Fresh Examination of the Evidence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Болотов, В. В. (2024). *Историја Цркве у њериоду Васељенских сабора*. Краљево: Епархија жичка.
- Brakke, D. (1995). *Athanasius and the Politics of Asceticism*. Oxford Early Christian Studies. Oxford: Clarendon Press.
- Williams, R. (1987). *Arius: Heresy and Tradition*. London: Darton, Longman and Todd.
- Ђаковац, А. (2006). *Лексикон хришћанства, јудаизма и ислама*. Београд: Агенција Матић — Удружење наука и друштво Србије.
- Јевсевије Памфил. (2003). *Историја Цркве*. Превео са руског С. Продић. Шибеник: Истина.
- Kannengiesser, C. (1990). Alexander and Arius of Alexandria: The last Ante-Nicene theologians. *Compostellanium*, XXXV (1–2), 93–105.
- Карташов, А.В. (1995). *Васеленски сабори Том I*. Вршац: ФИДЕБ — Издавачка установа Епархије банатске.
- Cohen, S. (2022) [2023]. Eutychianorum Furor! Heresiological Comparison and the Invention of Eutychians in Leo I's Christological Polemic. *Entangled Religions*, 11 (4), 1–29. <https://doi.org/10.46586/er.11.2020.9434>.
- Коларић, И. (2004). *Философско-теолошки лексикон*. Златибор: ауторско издање.
- Luibheid, C. (1976). The Arianism of Eusebius of Nicomedia. *Irish Theological Quarterly*, 43, 3–23.
- Лурје, В. (2010). *Историја византијске философије*. Ср. Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- Menze, V. L. (2023). *Patriarch Dioscorus of Alexandria: The Last Pharaoh and Ecclesiastical Politics in the Later Roman Empire*. Oxford Early Christian Studies. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

- Острогорски, Г. (1998). *Историја Византије*. Београд: Народна књига — Алфа.
- Поповић, Ј. (1972). Житије Светог Атанасија Александријског, *Житија Свећих за јануар*. Београд: Манастир Ђелије код Ваљева.
- Поповић, Р. (2016). *Рано монаштво у Цркви*. Београд: ПБФ Институт за теолошка истраживања.
- Поповић, Р. (2019). *Васељенски сабори: Први, Друји, Трећи и Четврти: Одабрана документи*. Књ. 1. Београд: Академија Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију.
- Rubenstein, R. (1999). *When Jesus Became God: The Epic Fight over Christ's Divinity in the Last Days of Rome*. New York: Harcourt Brace & Company.
- Тудин, С. (2022). Првенство у Цркви у светлу појаве *οικουμενικός* у титулатури константинопољског патријарха: Протести папе Григорија I Двојеслова патријарху Јовану IV Поснику. *Саборност*, 16, 139–155. <https://doi.org/10.5937/sabornost2216147T>.
- Флоровски, Г. (2009). *Византијски аскејски оци и духовници*. Београд: Отачник.
- Čairović, I. (2017). Possible Influence of Hosius of Cordoba on Decisions Made at the First Ecumenical Council (325): Analogy of Canons from the Councils of Elvira, Arles and Nicaea. *Bogoslovni vestnik*, 77 (1), 97–108.

Kliment Milinkov

University of Belgrade, Faculty of Orthodox Theology, Belgrade
Institute of Systematic Theology
(PhD candidate)

Egyptian Monasticism and the Church of Constantinople — Their Mutual Relationship During the 4th and 5th Centuries

Egyptian monasticism, which took root in the deserts of Egypt in the 3rd century, played a crucial role in shaping early Christianity. With their ascetic lifestyle and profound theological reflections, the monks influenced the development of Christian thought and practice. In the 4th and 5th centuries, with the rise of Constantinople as the new center of the Christian world, relations between Egyptian monks and the Church in Constantinople became more complex and dynamic. This paper aims to explore the nature and dynamics of relations between Egyptian monasticism and the Church in Constantinople in the 4th and 5th centuries. Special attention will be paid to the influence of Egyptian monks on theological debates and church politics in Constantinople, as well as their participation in various church conflicts. It is expected that the analysis will show that Egyptian monks had a significant influence on the development of Christian thought in Constantinople. Their emphasis on the interior life, asceticism, and contemplative prayer enriched the Church spiritual life. However, relations between Egyptian monks and the Church in Constantinople were not always without tension. Different interpretations of theological issues and conflicts over church discipline led to numerous disagreements. Egyptian monasticism and the Church in Constantinople were two key pillars of early Christianity. Their relationship was complex and dynamic, marked by cooperation but also by conflict. Exploring this relationship allows us to better understand the development of Christian thought and institutions during the 4th and 5th centuries.

Key words: Egyptian monasticism, Constantinople, Church, theological debates, church politics.